

Журналістська освіта в Україні: світові професійні стандарти : Матеріали п'ятнадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 22–23 травня 2019 р.) / уклад. : О. Г. Ткаченко. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 83 с.

Journalism Education in Ukraine: World Professional Standards : the Materials of the 15th International Scientific Practical Conference (Sumy, 22–23 May 2019) / compiled by O. Tkachenko. – Sumy : Sumy State University, 2019. – 83 p.

До збірки увійшли наукові матеріали викладачів та аспірантів кафедри журналістики та філології СумДУ, а також студентів спеціальностей «Журналістика», «Реклама і зв'язки з громадськістю», «Медіакомунікації». Дослідження по/в'язані з комплексною програмою науково-дослідних робіт СумДУ, безпосередньо з науковим напрямом досліджень кафедри журналістики та філології у межах теми «Особливості формування національного інформаційного простору України: від радянської системи ЗМІ до демократичної моделі».

The collection includes scientific materials of teachers and graduate students of the Department of Journalism and Philology of the Sumy State University and also students with the chief subject «Journalism», «Advertising and Public Relations», «Media communication». The research is related to the complex program of scientific works of the Sumy State University, directly to the scientific sphere of the research of the Department of Journalism and Philology within the theme «Features of Formation of the National Information Space of Ukraine: from the Soviet System to a Democratic Media Model».

РЕДКОЛЕГІЯ:

Олена Ткаченко, д-р філол. наук (голова)

Інна Гаврилюк, канд. наук із соц. комунік.

Світлана Воропай, канд. філол. наук

Ольга Сидоренко, канд. педагог. наук

Ярослав Яненко, канд. соціологічних наук

EDITORS:

Olena Tkachenko, Doctor of Philology (head)

Inna Gavrilyuk, PhD of Social Communications

Svitlana Vororpai, PhD of Philology

Olga Sydorenko, PhD of Pedagogical Science

Yaroslav Yanenko, PhD of Social Sciences

На тому рівні корумпованості, на якому Україна застрягла із моменту своєї незалежності, журналістське розслідування – єдина можливість суспільства побачити іншу реальність, таку, якою її приховують. Зі збільшенням кількості свідомої молоді є надія, що спершу ця «свідома» молодь дедалі більше почне викривати «зраду», очищати провладні лави від недоброчесних та «несвідомих», допоки не очистить повністю. А вже тоді ці «свідомі» займуть їхні місця, і, зумівши протистояти системі своїх попередників, ліквідують журналістське розслідування із системи української журналістики як жанр, що завжди і скрізь символізує процвітання корупції.

Список літератури

1. Глушко О. Журналістське розслідування: історія, теорія, практика / Олександр Глушко. – 2-ге вид. – К. : Арістей, 2006. – 142 с.
2. Іванов В. Ф. Журналістська етика / В. Ф. Іванов, В. Є. Сердюк ; передм. В. П. Мостового : підруч. – К. : Вища школа. – 231 с.

Науковий керівник:

Інна Гаврилюк,

к. наук із соц. комунік., доцент СумДУ

ХАРАКТЕР І ПСИХОЛОГІЯ ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ У МОДЕРНІСТСЬКИХ ОПОВІДАННЯХ І НОВЕЛАХ М. КОЦЮБІНСЬКОГО

Ганна Калантаєвська,

канд. філол. наук, доцент, СумДУ

Марія Крикуненко,

студентка 1 курсу, ЖТ-81, СумДУ

У роботі досліджуються особливості змалювання М. Коцюбинським характерів, емоцій та психологічних станів персонажів модерністських оповідань і новел.

Ключові слова: внутрішній світ, морально-етичні якості, суспільні проблеми.

THE CHARACTER AND PSYCHOLOGY OF LYRICAL HERO IN THE MODERNIST STORIES AND NOVELS OF M. KOTSYUBINSKY

Hanna Kalantayevska,

associate professor, Sumy State University

Maria Krikunenko,

1st year student, ZhT-81, Sumy State University

In the work are being investigated peculiarities of the image M. Kotsyubinsky characters, emotions and psychological states heroes in the modernist stories and novels.

Key words: inner world, moral character, social problems.

На межі XIX і XX століть М. Коцюбинський був незрівняним майстром психологічного дослідження людської душі та її змін у контексті українського імпресіонізму. Індивідуальний стиль письменника ґрунтувався на суб'єктивних засадах свого сучасника.

Актуальність нашої роботи полягає у прагненні прозаїка-імпресіоніста за допомогою художнього слова, динамічних символів, спостережень за внутрішніми пружинами людської поведінки передати властиві кожному почуття страху, розпачу, спраги пізнання і пригод тощо, а також за допомогою різноманітних психічних станів передати найістотніші риси характерів персонажів.

Мета роботи – з'ясувати особливості передачі письменником психології героїв оповідань і новел у контексті історичного часу.

Орієнтуватись на внутрішній світ своїх ліричних героїв М. Коцюбинський почав ще на початку творчості, коли захопився європейською літературою і прагнув, розкриваючи емоції персонажів, впливати на психологічний стан свого реципієнта-читача. Незважаючи на революційні обставини початку ХХ століття та протестні суспільні настрої, письменник зосереджував свою увагу все ж на духовно-моральному настрої свого сучасника, який зіштовхувався із важкою і суперечливою реальністю. Цей феномен концентрації на душевному самопочутті персонажа на тлі історичної дійсності і є визначальною рисою творчої манери М. Коцюбинського періоду революції перших років ХХ століття.

Одним із перших оповідань того неспокійного часу став твір «Сміх», головним конфліктом у якому була суперечність між особистим баченням суспільної проблеми героєм крізь призму власного добробуту (адвокат Чубинський) і про шарком простих неосвічених людей, доведених до відчаю злиднями і голодом (натоп, що суне по вулиці). Ліричний герой оповідання – інтелектуальна особистість, яка прозирає і усвідомлює власну провину перед народом (наймичкою). Події за вікном не є для письменника головними, найбільшу увагу він приділяє перетворенню свого ліричного героя, його психологічному станові та поривам, очікуванню погрому і смерті. Сміх наймички, в якій він наївно шукав співчуття і розуміння, змушує Валер'яна Чубинського подивитись на себе самого чужими очима і пережити почуття сорому і провини за тваринне життя людини, що жила поруч із ним багато років і віддала його родині здоров'я і молоду силу. У цьому оповіданні М. Коцюбинського майстерно розкрив за допомогою психоаналізу роздвоєність душі свого персонажа, який потрапив у трагічну ситуацію у час чорносотенного хаосу, вирування монархічної сили, які агресивно були налаштовані проти інтелігенції, а також вчиняли єврейські погроми тощо.

Особливе місце у творчості М. Коцюбинського займає його оповідання «Невідомий», у якому головним конфліктом було зіткнення «ідеологій», суспільних протиріч, класових інтересів, моралі загалом із ворожнечею та агресією в суспільстві. Головний герой твору – учасник таємної терористичної організації, завданням якого є фізичне знищення одного із високопосадовців. Цікавим аспектом твору є передача психологічного стану терориста-вбивці, який має зжитись із ритмами існування і діяльності своєї жертви до такої міри, коли він відчуває себе майже двійником людини, котру повинен застрелити. Стеження за жертвою, вивчення розпорядку, звичок, інтересів робить убивцю мало не залежним від об'єкта убивства, змушує його перейняти до нього певними почуттями. Поступове розкриття внутрішнього світу і психологічного стану терориста, що потрапив у тюрму, відбувається у формі його власних спогадів, які автор розкидає по тексті уривками. Довершено описуючи щонайменші зрушення у свідомості персонажа, М. Коцюбинський ловить кожен контраст, обирає найхарактерніші деталі з моментів сповіді у чотирьох стінах тюрми. Зрештою ця сповідь-монолог починає нагадувати виправдання людини, яка добре усвідомлює, що приречена на неминучу смерть.

Характерною рисою оповідань письменника початку ХХ століття, в яких згадуються революційні події, суспільні потрясіння, стає проникнення у внутрішній світ суперечливого героя-маргінала-терориста, члена таємної організації («Лист», «В дорозі» та ін.), убивці («Persona grata»), з якими автор ніби зіштовхує читача. Саме таким способом М. Коцюбинський намагається бути безпристрасно чесним, докопатись до істини, зрозуміти поведінку літературних героїв, вихоплених із реального життя з його гострими конфліктами і протиріччями.

Як прозаїк європейського типу, для якого було важливим застосування у творчості нових жанрових, стильових і тематичних якостей, М. Коцюбинський цікавився прийомами аналізу людської психіки, намагався створити картини різних душевних станів своїх героїв, застосував дослідження екзистенціалістів, наповнював власні спостереження скептицизмом, іронією. Користуючись прийомами екзистенціалістів зображувати долю людини у ворожому до неї світі, М. Коцюбинський вправно розгортає перед читачем тонку панораму взаємин своїх персонажів зі світом, обставинами, родиною, самими собою. Більшість героїв модерністичних оповідань письменника вважають світ не лише ворожим, а й безглуздим, позбавленим раціонального сенсу, таким, що зовсім не відповідає їхнім надіям та очікуванням, руйнує стосунки і почуття. Як правило, герої таких творів почуваться самотніми, покинутими, забутими через власне трагічне світосприйняття.

Як і інші європейські письменники, М. Коцюбинський у процесі художнього дослідження життєвих проблем особливу увагу звертає на поняття свободи особистості та її вибору, відображаючи напружені ситуації, в яких його літературні герої відкривають собі шлях до свободи внаслідок тривалих і болючих пошуків, вагань, душевного неспокою та боротьби із собою. Прагнучи свободи, людина долає певні психологічні бар'єри, зокрема бореться зі своїми страхами, комплексами, обтяжливими традиціями, інертністю, психоемоційною скупістю. Одна із центральних проблем багатьох персонажів письменника – подолання страху як складової щоденного буття. На переконання Михайла Коцюбинського, страх – це могутня сила, яка, з одного боку, спонукає людину до злочинів і ганебних вчинків, а з іншого, – виправдовує їх. Герої оповідань прозаїка мають свої страхи й таємниці, автор намагається у певних творах відокремити ці страхи від особистості, пильно простежити походження, причини, вияви та наслідки різноманітних фобій і комплексів.

Філософський екзистенційний зміст має оповідання М. Коцюбинського «Що записано в книгу життя», закінчене автором у 1911 році. Кожна людина має власну книгу буття, вписуючи в неї сторінки своїх досягнень і поразок, добрих справ і злочинів. Її «розгортає» кожен, відчуваючи власну смерть. Таку книгу переглядає стара і принижувана в синовій родині жінка, коли, передчуваючи наближення неминучого, просить вивезти себе в зимовий гай, аби померти на самоті. Але на першому плані – психічний та емоційний стан її дорослого сина, глибини його душі, спогади, ставлення до матері. Аналізуючи постать Потапа, автор досліджує проблеми життя і смерті, стосунків поколінь, відповідальності за родину, людяності, милосердя тощо. Екзистенційні риси твору вимальовуються у багатьох його фрагментах: вагання сина перед вирішальним вибором, його емоційний стан, умови животіння старої жінки на тлі ворожого чи байдужого ставлення невістки, внуків, самого сина; спогади матері про колишні часи тощо. Читач усвідомлює, що один із найважливіших наших записів у книгу власного життя – наше ставлення до батька і матері.

Ще один екзистенційний твір – оповідання «Дебют», у якому, як зазначав у приватному листі сам М. Коцюбинський, він прагнув показати особистість, яка нав'язує себе і свої почуття іншим людям, проникає в чужу свідомість. Ліричний герой оповідання – молодий вчитель у родині багатого поляка, який головну увагу зосереджує не на учневі, а на його сестрі – немолодій і негарній панні, яку, чесно кажучи, ненавидить, але намагається зіграти роль безнадійно закоханого в неї романтика. Світосприйняття Віктора вимагає постійної гри почуттів, перевтілення, він переслідує свою жертву як мисливець, переконуючи не тільки її, а й себе у справжності фальшивих емоцій. Це актор, який грає не тільки любов, а й розпач, навіть свою смерть – самогубство від нерозділеного кохання. М. Коцюбинський у цьому оповіданні майстерно показав, як тимчасова маска може насправді ставати обличчям, як легко і безболісно герой відкидає цю маску, коли потреба грати закоханого зникає. На жаль, вчитель-актор анітрохи не переймається тим, як його імітація почуттів впливає на інших людей, які довіряють йому і навіть співчують розіграній ним трагедії нерозділеного кохання.

Творчість М. Коцюбинського – унікальне художнє явище в українській культурі, зразок професійного і новаторського підходу до розвитку літератури. Передаючи внутрішні психологічні стани своїх персонажів, заглиблюючись у їхній духовний світ, відображаючи увесь спектр їхніх почуттів, комплексів, навіть патологій, письменник показав найрізноманітніші портрети своїх сучасників на тлі широкої панорами суспільних настроїв, подій та явищ, торкнувся найважливіших проблем морально-етичного і психоемоційного плану.

УКРАЇНСЬКИЙ АВТОРСЬКИЙ ПОРТАЛ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ КОМУНІКАЦІЇ АВТОРІВ З АУДИТОРІЄЮ

Надія Подоляка,

канд. н. із соц. ком., ст. викладач, СумДУ

Теницька Дарія,

студентка 4 курсу СумДУ, ЖТ-51